

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΜΑΪΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 93: «Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη ήταν πιο μετριοπαθές από τα άλλα δύο και ζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των Φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία αύξηση των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το κίνημα στο Γουδί έως τη συνταγματική κρίση του 1915, μεταξύ των αντιβενιζελικών κομμάτων το θεοτοκικό κόμμα είχε τη μεγαλύτερη εκλογική βάση, και έτσι αποτέλεσε τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 153 και 156: «Η ελληνική κυβέρνηση, μπροστά στο τεράστιο έργο της περίθαλψης και αποκατάστασης των προσφύγων που έπρεπε να αναλάβει, ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ). Με πρωτοβουλία της ΚΤΕ, το Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), με έδρα την Αθήνα. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο Ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της, καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 213-214: «Η επανάσταση είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης» στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμη και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισο». Η χωροφυλακή, που υποστήριζε τον Πρίγκιπα, δεν ήταν σε θέση να ελέγχει τα πράγματα, καθώς μάλιστα πολλοί χωροφύλακες αυτομόλησαν προς τους επαναστάτες.»

ΘΕΜΑ Α2

1. δ
2. στ
3. ζ
4. ε
5. γ

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 212-213

«Η έκρηξη και η ταχύτατη επέκταση της επανάστασης καταθρούβησε, όπως ήταν φυσικό, όχι μόνο τον Πρίγκιπα και το περιβάλλον του, αλλά και την ελληνική κυβέρνηση και τις Προστάτιδες Δυνάμεις. Ο Πρίγκιπας προχώρησε στη λήψη σπασμοδικών μέτρων. Με αυστηρή προειδοποίηση έδινε στους επαναστάτες προθεσμία 36 ωρών, να καταθέσουν τα όπλα. Όταν η προθεσμία αυτή παρήλθε, κήρυξε, με τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, το στρατιωτικό νόμο σε όλη την Κρήτη. Η Κρητική Βουλή, που ενεργούσε κατά τις εντολές του αρμοστειακού περιβάλλοντος, αφού δεν υπήρχε αντιπολίτευση, ψήφισε το νόμο “Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών”, οι οποίοι θα στήριζαν την έννομη τάξη. Αυτούς τους αποκαλούσαν οι επαναστάτες “ροπαλοφόρους”. Στην Κρήτη υπήρχαν πια δύο κυβερνήσεις, του Αρμοστή στα Χανιά και των επαναστατών στο Θέρισο. Η διάσπαση ήταν πλήρης και η απειλή εμφύλιου πολέμου ήταν πλέον ορατή.

Το βασιλικό περιβάλλον στην Αθήνα ανησυχούσε για τις εξελίξεις στην Κρήτη και πίεζε την ελληνική κυβέρνηση να καταδικάσει το κίνημα του Θερίσου. Ο πρωθυπουργός Δηλιγιάννης κάλεσε στις 12 Μαρτίου 1905 τους αντιπροσώπους του αθηναϊκού τύπου και προέβη σε σκληρές δηλώσεις κατά του Βενιζέλου και των συνεργατών του. Εντούτοις, το κίνημα έβρισκε θετική ανταπόκριση στο κοινό αίσθημα και οι περισσότερες αθηναϊκές εφημερίδες το υποστήριζαν ανοιχτά.»

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 250

«Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης, ο οποίος από τη Μασσαλία με διαδοχικά υπομνήματα ενημέρωνε τις συμμαχικές δυνάμεις για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο. Ο ίδιος επίσης τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη που όριζε τα σύνορα της προτεινόμενης ποντιακής δημοκρατίας. Αυτό το χάρτη τύπωσε και σε απλό σχήμα ταχυδρομικού δελτίου (καρτ-ποστάλ) με γραπτό κείμενο στα γαλλικά: “Πολίτες τον Πόντου ξεσηκωθείτε! Θυμίστε στα φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματα σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία”. Η ρωσική επανάσταση ξεσήκωσε τους Έλληνες του Πόντου για το δικό τους εθνικό αγώνα, ενώ στο πρώτο παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο, που οργανώθηκε στη Μασσαλία το Φεβρουάριο του 1918, ο ίδιος ο Κ. Κωνσταντινίδης, με τηλεγράφημα που έστειλε στον Λ. Τρότσκι, ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 30-31

Η εμφάνιση και ανάπτυξη της βιομηχανίας στον ελληνικό χώρο κατά τον 19ο αιώνα, παρουσίασε ελάχιστα κοινά σημεία με όσα συνέβαιναν στο πεδίο αυτό στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη, τα οποία συνοπτικά ονομάστηκαν Βιομηχανική Επανάσταση. Στο μικρό ελληνικό κράτος η ανάπτυξη της βιομηχανίας ήταν διαρκώς παρούσα στις συζητήσεις, στις οικονομικές και πολιτικές αναλύσεις, συνήθως όμως ως σχέδιο ή πρόθεση, σπάνια ως εφαρμογή. Η ακτινοβολία των επιτευγμάτων των ευρωπαϊκών κρατών έφερνε διαρκώς στο προσκήνιο το ζήτημα της βιομηχανικής ανάπτυξης, η απουσία όμως των απαραίτητων για την ανάπτυξη της βιομηχανίας προϋποθέσεων οδηγούσε τις προθέσεις σε αδιέξοδο.

Χρειάστηκε να περάσουν σαράντα περίπου χρόνια από την απόκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας για να παρατηρηθεί μια πρώτη απόπειρα ανάπτυξης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στη χώρα. Γύρω στα 1870 σημειώθηκε κάποιο κύμα ίδρυσης βιομηχανικών επιχειρήσεων, περισσότερων από εκατό, ενώ ταυτόχρονα παρατηρήθηκε κάποια τάση αύξησης του δυναμικού των ήδη υπαρχουσών μονάδων. Όπως σχολιάζει ο Βεργόπουλος στο κείμενο 1, είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι ο Τρικούπης καταφέρνει να διατηρήσει το παραγωγικό δυναμικό που υπήρχε ήδη από την εποχή του Κουμουνδούρου, σκοπό που έθεσε από την στιγμή που ανέλαβε την πρωθυπουργία της χώρας, παρά τη διεθνή οικονομική ύφεση που έφτασε στην Ελλάδα το 1885-1888. Δεν φαίνεται να ιδρύονται νέες βιομηχανίες, εκτός από τις αλευροβιομηχανίες που διπλασιάστηκαν, όμως ενισχύεται η ιπποδύναμη των υπαρχουσών, για παράδειγμα οι 1867 ίπποι συνολικά του 1876 φτάνουν τους 10.000 το 1892. Παράλληλα, αυξήθηκε το επενδυμένο κεφάλαιο από 26 εκατομμύρια του 1875 σε 42 το 1892. Συνεκτιμώντας τον πίνακα, ο οποίος παρουσιάζει την ελληνική βιομηχανία από το 1873-1892, παρατηρούμε τη σημαντική αύξηση τόσο του αριθμού των βιομηχανιών (από 95 σε 145) όσο και της ιπποδύναμης, η οποία σχεδόν πενταπλασιάστηκε.

Πολύ γρήγορα όμως, η απόπειρα αυτή έχασε τη δυναμική της και οι σχετικές δραστηριότητες επέστρεψαν στην ύφεση και τη στασιμότητα. Οι όροι άρχισαν να μεταβάλλονται μόλις στα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα και, κυρίως, στα πρώτα χρόνια του 20ού. Τότε δημιουργήθηκε ένα βιομηχανικό δυναμικό σχετικά σταθερό, πολυδιάστατο, με τάσεις ανάπτυξης της βαριάς βιομηχανίας, της μεταλλουργίας, της ναυπηγικής και της τσιμεντοβιομηχανίας, η οποία πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του νέου αιώνα.

β. σχολ. βιβλ.σελ. 168-169

Η άφιξη των προσφύγων αναζωογόνησε και τη βιομηχανία με νέο, ειδικευμένο και φθινό εργατικό δυναμικό, με τη διεύρυνση της καταναλωτικής αγοράς και με τη δράση ανθρώπων με επιχειρηματικές ικανότητες. Στη δεκαετία 1922-1932, διπλασιάστηκε ο αριθμός των βιομηχανικών μονάδων, όπως επιβεβαιώνει και το κείμενο 2, προσθέτοντας ότι ο αριθμός των εργατών αυξήθηκε κατά 175%. Η πρόοδος όμως δεν ήταν σημαντική, εξαιτίας κυρίως της διατήρησης των παραδοσιακών δομών λειτουργίας τους. Η συμμετοχή των προσφύγων (ως κεφαλαιούχων και ως εργατών) ήταν μεγαλύτερη στην κλωστοϋφαντουργία, την ταπητουργία, τη μεταξουργία, την αλευροβιομηχανία και την παραγωγή οικοδομικών υλικών, βιομηχανίες που μαζί με την βιομηχανία πλαστικών ειδών και εσμαλωμένων ειδών, ως νέοι κλάδοι, συνέβαλαν στην άνοδο της εγχώριας βιομηχανίας και την απεξάρτησή της από το εξωτερικό, αναφέρει ο Βακαλόπουλος (κείμενο 2).

Αρκετοί ήταν οι πρόσφυγες που αναδείχθηκαν ως επιχειρηματίες, βιομήχανοι ή μεγαλέμποροι. Το κείμενο 2 αναφέρει ως παράδειγμα τους επιχειρηματίες της Σμύρνης, στους οποίους ανήκαν τα 344 από τα 690 εργοστάσια της πόλης, οι περισσότεροι από τους οποίους κατάφεραν να μεταφέρουν μέρος της περιουσίας τους στην Ελλάδα και να ξαναδημιουργήσουν τις επιχειρήσεις τους. Οι Έλληνες που προέρχονταν από τα αστικά κέντρα της Μικράς Ασίας και την Κωνσταντινούπολη υπερείχαν σε σύγκριση με τους αυτόχθονες σε επιχειρηματικό πνεύμα, εκπαίδευση, κατάρτιση και προοδευτικές αντιλήψεις. Ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της ζωής τους, η γνώση ξένων γλωσσών, οι επαφές που είχαν αναπτύξει με την Ευρώπη και η πείρα που διέθεταν τους βοήθησαν, όταν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, να οργανώσουν δικές τους επιχειρήσεις ή να στελεχώσουν επιχειρήσεις άλλων, προσφύγων ή γηγενών. Πράγματι, όπως αναφέρει ο Βακαλόπουλος, οι πρόσφυγες είχαν πείρα και γνώσεις στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις και

συνέβαλαν αποφασιστικά την ανάπτυξή τους ακόμα και ως φτηνό έμπειρο εργατικό δυναμικό. Γενικά, η αλληλεπίδραση γηγενών και προσφύγων βοήθησε την εθνική οικονομία.

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 75-76

Η παρακμή των ξενικών κομμάτων συμπίπτει με την ανάδειξη μιας νέας γενιάς ανθρώπων με εντελώς διαφορετική νοοτροπία και καταβολές. Οι ηγετικές προσωπικότητες των ξενικών κομμάτων είχαν βιώσει την Επανάσταση και η νοοτροπία τους, τα ιδανικά τους, οι απόψεις τους είχαν διαμορφωθεί στην προεπαναστατική περίοδο. Για την αμέσως επόμενη γενιά, η Επανάσταση ανήκε στην ιστορία. Η γενιά αυτή βίωνε ραγδαίες αλλαγές λόγω των συχνών πολιτικών μεταβολών και της οικονομικής και τεχνικής ανάπτυξης, που ακολουθούσαν πρωτόγνωρους ρυθμούς. Η οικονομική και κοινωνική μεταβολή είχαν ως συνέπεια την εκ θεμελίων μεταβολή της αντίληψης για τη ζωή. Οι άνθρωποι σταμάτησαν να ζουν όπως οι πρόγονοί τους. Αυξήθηκε ο αστικός πληθυσμός, ο οποίος βρισκόταν πιο κοντά στα κέντρα λήψης αποφάσεων και είχε μεγαλύτερη δυνατότητα ενημέρωσης για τις εξελίξεις. Εντυπωσιακή ήταν επίσης και η μείωση των αναλφάβητων στον ανδρικό πληθυσμό. Η σχετικά γρήγορη διάδοση της παιδείας αύξησε τις κοινωνικές εντάσεις. Οι απαιτήσεις των ανθρώπων αυξήθηκαν. Ακόμη και οι ημιμαθείς άρχισαν να επικρίνουν τις δυσλειτουργίες του κράτους και την καθυστέρηση σε σχέση με τις χώρες της Δύσης, ενώ εντάθηκε η επιθυμία για συμμετοχή στα πολιτικά πράγματα. Η νέα γενιά δεν είχε τις εμπειρίες της προηγούμενης (τουρκοκρατία, επανάσταση, αντιβασιλεία, βοήθεια των Δυνάμεων σε κρίσιμες στιγμές) και αποστασιοποιήθηκε από τις αντιπαραθέσεις που κυριαρχούσαν στην προηγούμενη γενιά και από τα κόμματα που τις εξέφραζαν.

Η νέα αυτή γενιά πολιτών αλλά και στρατιωτικών, η Χρυσή Νεολαία όπως ονομάστηκε, είχε ζυμωθεί με τα ιδανικά της δημοκρατίας και της Γαλλικής Επανάστασης (κείμενο 3). Ασκούσε έντονη κριτική στους παλαιότερους και φρονούσε ότι το συνταγματικό πολίτευμα δεν μπορούσε να αναπτυχθεί, καθώς το εμπόδιζαν η Αυλή και ο ίδιος ο βασιλιάς, τον οποίο θεωρούσε πολιτικά ατάλαντο. Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 έγινε φανερή μια συνολική δυσαρέσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος. Αποτέλεσμα αυτής της δυσαρέσκειας ήταν και η απόπειρα δολοφονίας της βασίλισσας Αμαλίας αλλά και τα Σκιαδικά, η εξέγερση των φοιτητών για τη χρήση των σιφνέικων ψάθινων καπέλων αντί των εισαγόμενων, το 1859. Πλέον, όπως αναφέρει ο Γιώργος Ρούβαλης (κείμενο 3), αναδύεται μια αστική τάξη μορφωμένη και σπουδασμένη στο εξωτερικό που ποθούσε περισσότερη δημοκρατία. Το γεγονός ότι καθ' όλη τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα το ελληνικό κράτος δεν επέκτεινε τα σύνορά του και δεν εκπληρώθηκαν οι εθνικοί του πόθοι συνέβαλε στην δυσαρέσκεια αυτή. Έτσι, συγκροτήθηκαν αντιπολιτευτικοί όμιλοι με εκσυγχρονιστικά κατά κύριο λόγο αιτήματα: ελεύθερες εκλογές, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, κρατικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, ίδρυση αγροτικών τραπεζών, απλούστερη διοίκηση. Τα αιτήματα αυτά εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος. Συγκεκριμένα, οι αντιπολιτευτικοί αυτοί όμιλοι εκπροσωπώντας το σύνολο του λαού και σε συνεργασία με τον στρατό

ανακοινώνουν σε ψήφισμα του Έθνους που εξέδωσαν στις 10 Οκτωβρίου 1862 ότι καταργούν τη βασιλεία του Όθωνα, δημιουργώντας προσωρινή κυβέρνηση μέχρι τη διενέργεια εκλογών, ενώ συγκαλείται συντακτική Βουλή για τη δημιουργία νέου Συντάγματος και την εκλογή ηγεμόνα (κείμενο 2).

Γενικότερα, όπως σχολιάζει ο ιστορικός Τρ. Ευαγγελίδης (κείμενο 1) η βασιλεία του Όθωνα χαρακτηρίζεται από μια συνεχή διαμάχη ανάμεσα στον ηγεμόνα και τον λαό του. Από την μια πλευρά ο λαός ζητεί η διακυβέρνησή του να γίνεται σύμφωνα με τα ήθη και τη νοοτροπία του και από τους πιο διακεκριμένους πολιτικούς που θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τα οράματά του. Από την άλλη πλευρά ο βασιλιάς επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό κράτος μέσω όμως της συγκεντρωτικής εξουσίας και μεταχειριζόμενος πρόσωπα ξένα ή ασήμαντα για να το πραγματοποιήσουν.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ